

IN PSALMUM LXIX

(1.) Gratias grano tritici, quia mori voluit et multiplicari: gratias unico filio dei domino et salvatori nostro Iesu Christo, qui mortem nostram subire non dedignatus est, ut nos vita sua dignos faceret. Ecce qui singularis erat donec 5 transiret — sicut dixit in psalmo: *Singularis ego sum, donec transeam* —, quia sic erat singulare granum, ut in se haberet magnam multitudinis fecunditatem: in quantis granis passionem eius imitantibus exultamus, quando natalicia martyrum celebramus! Multa ergo membra eius sub 10 uno capite, ipso salvatore nostro, caritatis et pacis vinculo colligata, sicut nosse dignamini, quoniam saepissime audistis, unus homo sunt; et ipsius unius hominis vox plerumque in psal- 15 mis auditur. Et sic clamat unus tamquam omnes, quia omnes in uno unus sunt.

Audiamus ergo quoniam laboraverunt martyres et inter magnas tempestates odiorum in hoc saeculo periclitati sunt, non tam corpore 20 quod quandoque posituri erant, sed ipsa fide, ne deficientes — forte acerbis persecutionum cedentes doloribus vel amoris vitae huius — amitterent quod promiserat deus, qui non solum verbo, sed etiam exemplo abstulerat 25 omnem timorem. Verbo: dicens *Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam autem non possunt occidere*; exemplo: faciens quod verbo praecepit, ut nec eorum verberantium manus vellet devitare nec alapas percutientium nec salivas 30 conspuentium nec coronam de spinis imponentium nec crucem interficientium: nihil horum vitare voluit, cui nihil opus erat, propter eos quibus hoc opus erat, faciens aegrotis de seipso medicamentum. Laboraverunt ergo martyres, et 35 nisi ille semper adesset qui ait: *Ecce ego vobiscum*

sum usque ad consummationem saeculi, utique defecissent. (2.) Est ergo in hoc psalmo vox contributorum et ideo utique martyrum, inter passiones periclitantium, sed de suo capite praesumentium. Audiamus eos et loquamur cum eis ex affectu cordis, etiamsi non similitudine pas- 5 sionis. Illi enim iam coronati sunt, nos adhuc periclitamur — non quia tales nos persecutiones urgent quales ipsos urserunt! Sed fortasse peiores: in omnimodis generibus tantorum scandalorum. Nostra enim tempora magis abundant 10 illud ‚vae‘ quod clamavit dominus: *Vae mundo ab scandalis! Et quoniam abundavit iniquitas, refrigescet caritas multorum*. Neque enim et Lot ille sanctus in Sodomis ab aliquo corporalem persecutionem patiebatur aut dictum illi erat ut 15 non ibi habitaret: persecutio eius facta mala Sodomitarum erant. Nunc ergo iam Christo in caelo sedente, iam glorificato, iam subiectis cervicibus regum iugo eius et suppositis eorum frontibus signo eius, iam nullo remanente qui 20 palam Christianis audeat insultare, adhuc tamen inter organa et symphonicos gemimus, adhuc illi inimici martyrum, quia vocibus et ferro non possunt, eos sua luxuria persequuntur. Atque utinam paganos tantummodo doleremus! Esset 25 qualecumque solacium exspectare eos qui nondum cruce Christi signati sunt, quando signentur et quando eius auctoritate alligati desinant furere. Videmus etiam portantes in fronte signum eius simul in ipsa fronte portare impudentiam luxuriarum, diebusque et sollempnitatibus martyrum non exultare, sed insultare; et inter haec gemimus et haec persecutio nostra est, si est in nobis caritas quae dicat: *Quis infirmatur, et ego non infirmor? Quis scandalizatur, et ego* 35

1,1 cf. *Ioh. 12,24sq.* 6 ps. 140,10 26 *Matth. 10,28* 36 *Matth. 28,20* 2,11 vae²...scandalis] *Matth. 18,7*
12 *Matth. 24,12* 13 cf. *Gen. 19* 34 *II Cor. 11,29*

1,15 ipsorum P₂ β δ ε; ipsorum ut P₂₆, cc 22 defidentes S δ; et *add.* γ, cc 29 eorum *suspectum*; *om.* P₁₅
2,1 contributorum ... 2 inter *distinxi*; contributorum; et ... martyrum inter cc 11 illud] *illo β C(pc.) T,
cc 35 ego non¹] *non ego *tr.* M P₂ K C, cc | ego non²] *non ego *tr.* K C A, cc

non uror? Nullus ergo servus dei sine persecutione, verumque est illud quod apostolus ait: *Sed et omnes qui volunt in Christo pie vivere, persecutionem patientur.* Videris unde, videris quomodo. Diabolus ille biformis est: leo est in impetu, draco in insidiis. Leo minetur: inimicus est; draco insidietur: inimicus est. Quando nos securi? Ecce fiant omnes Christiani: numquid et diabolus Christianus erit? Temptare ergo non cessat, insidiari non cessat. Infrenatus est atque illigatus in cordibus impiorum, ne saeviat in ecclesiam et tantum faciat quantum vult. Fremunt dentes impiorum adversus dignitatem ecclesiae et pacem Christianorum, et quia non habent quid agant saeviendo, saltando blasphemando luxuriando non impellunt corpora Christianorum, sed lacerant animas Christianorum.

v. 2 Clamemus ergo una voce omnes verba haec: DEUS, IN ADIUTORIUM MEUM INTENDE. Opus enim habemus sempiterno adiutorio in isto saeculo. Quando autem non <***>. Modo tamen in tribulatione positi *maxima dicamus: DEUS, IN ADIUTORIUM MEUM INTENDE. (3.) CONFUNDANTUR ET REVEREANTUR QUI QUAERUNT ANIMAM MEAM. Christus dicit: sive caput dicat sive corpus dicat, ille dicit qui dixit: *Quid me persequeris?*, ille dicit qui dixit: *Cum uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.* Nota est ergo vox huius hominis, totius hominis, capituli et corporis, non saepe commendanda, quia nota. CONFUNDANTUR inquit ET REVEREANTUR QUI QUAERUNT ANIMAM MEAM. In alio psalmo dixit: *Considerabam in dexteram et videbam, et non erat qui agnosceret me; periit fuga a me, et non est qui exquirat animam meam.* Ibi de persecutoribus ait quia non erat qui exquireret ani-

mam eius, hic autem: CONFUNDANTUR ET REVEREANTUR QUI QUAERUNT ANIMAM MEAM. Dolebat se non quaeri ad imitandum, gemebat se quaeri ad opprimendum. Quaeris animam iusti, cum imitari cogitas, quaeris animam iusti, cum occidere cogitas, quoniam duobus modis quaeritur anima hominis iusti: singuli singulis psalmis expressi sunt. Illic dolet quia non est qui requirat animam eius ad imitandum passionem eius, hic autem CONFUNDANTUR ET REVEREANTUR QUI QUAERUNT ANIMAM MEAM. Quaerunt animam eius, non ut duas habeant. Non enim sic quaerebant animam eius, quomodo quaerit latro tunicam viatoris: ad hoc occidit ut exspoliet, ut habeat; qui autem persequitur ut occidat, excludit animam, non se vestit. QUAERUNT illi ANIMAM MEAM: occidere me volunt. Quid ergo tu illis optas? CONFUNDANTUR ET REVEREANTUR. ,Et ubi est quod audisti a domino tuo: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui vos oderunt, et orate pro is qui persequuntur vos?* Ecce persecutionem pateris, et maledicis eis a quibus pateris! Quomodo imitaris passiones praecedentes domini tui pendentes in cruce et dicentis: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt?* Respondet talia dicentibus martyr et dicit: ,Dominum mihi proposuisti dicentem: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Agnosce et vocem meam, ut sit et tua. Quid enim dixi de inimicis meis? CONFUNDANTUR ET REVEREANTUR. Iam facta est talis vindicta de inimicis martyrum. Saulus ille qui Stephanum persecutus est, confusus est et reveritus. Anhelabat caedes, quaerebat quos adtraheret et necaret: audita desuper voce *Saule, Saule, quid me persequeris?* confusus et prostratus est; et erectus est ad oboediendum, qui inf-

38 *II Tim.* 3,12 40 *cf. Ps.* 90,13 3,4 *Act.* 9,4 5 *Matth.* 25,40 11 *Ps.* 141,5 34 *Matth.* 5,44 39 *Luc.* 23,34 48 *cf. Act.* 9,1 49 *Act.* 9,4

57 non] *lacunam indicavi* 58 *maxima conieci; *cf. epist.* 97,3 pro christi membris in tribulatione maxima constitutis; *in psalm.* 59,10,32sq. 76,4,6) maxime ω; *om.* e₁ 3,11 dicit β, cc 21 in singulis P₂ A (ac.) T, cc 23 *imitandam passionem M V₁ γ S P₁₅ δ ε; imitandum passiones N P₂ T, cc 35 *oderunt vos *tr.* P₂ D C Ca δ T, cc 51 est² *om. P₂ P₁₇ β γ ε, cc

lammatus erat ad persequendum. Hoc ergo optant martyres inimicis suis: CONFUNDANTUR ET REVEREANTUR. Quamdiu enim non confunduntur et non reverentur, necesse est facta sua defendant; gloriosi sibi videntur, quia tenent, quia ligant, quia verberant, quia occidunt, quia saltant, quia insultant: de his omnibus factis aliquando CONFUNDANTUR ET REVEREANTUR. Si enim confundentur, et convertentur, quia converti non possunt, nisi confusi fuerint et reveriti.⁴

Optemus ergo haec inimicis nostris; securi optemus. Ecce ego dixi, et vobiscum dixerim: Omnes qui adhuc saltant et cantant et insultant martyribus, CONFUNDANTUR ET REVEREANTUR aliquando, in his parietibus tundant confusi pectora sua, (4.) AVERTANTUR RETRORSUM ET ERUBESCANT QUI COGITANT MIHI MALA. Primo fuit impetus persequentium, modo remansit malevolentia cogitantium. Prorsus tempora sunt in ecclesia persecutione distincta †sequentia: factus est impetus in ecclesiam quando reges persequabantur, et quia praedicti erant reges et persecutori et credituri, impleto uno utique alterum sequebatur, factum est et illud quod consequens fuit: crediderunt reges, data pax est ecclesiae, coepit esse in culmine dignitatis ecclesia etiam in hac terra, etiam in hac vita. Sed non deest fremitus persecutorum: impetus suos ad cogitationes verterunt. In illis cogitationibus tamquam in abyso ligatus est diabolus: fremit et non erumpit. Dictum est enim de his temporibus ecclesiae: *Peccator videbit et irascetur* — et quid faciet? numquid quod primo? Adtrahere liga percute! Non facit hoc: quid ergo? *Dentibus suis frendet, et tabescet*. Et his tamquam iras-

citur martyr: et tamen pro his orat martyr. Quomodo enim bene optavit illis de quibus dixit: CONFUNDANTUR ET REVEREANTUR QUI QUAERUNT ANIMAM MEAM, sic et nunc: AVERTANTUR RETRORSUM ET ERUBESCANT QUI COGITANT MIHI MALA: quare? ut non praecedant, sed sequantur. Qui enim reprehendit Christianam religionem et consilio suo vult vivere, quasi praecedere vult Christum, ut ille videlicet erraverit et invalidus infirmusque fuerit, qui vel voluerit pati inter manus Iudaeorum vel potuerit, ille autem cordatus sit cavens ista omnia, declinans mortem, mentiens etiam inique ne moriatur, interficiens animam suam ut vivat corpore. Magni consilii prudentisque sibi videtur! Praecedit, reprehendens Christum veluti antecedit Christum. Credat in Christum et sequatur Christum. Nam quod optatum est modo persecutoribus cogitantibus mala, dixit hoc ipse dominus Petro. Praecedere quippe quodam loco Petrus voluit dominum. Loquebatur enim salvator de passione sua, quam si non suscepisset, nos salvi non essemus, et Petrus qui paulo ante eum confessus erat filium dei et in illa confessione appellatus erat petra, super quam fabricaretur ecclesia, paulo post domino dicente de futura passione sua ait: *Absit, domine, propitius tibi esto, non fiet istud!* Paulo ante: *Beatus es, Simon Bar Iona, quia non tibi revelavit caro et sanguis, sed pater meus qui in caelis est;* modo repente: *Redi post me, Satanas!* Quid est *redi post me?* Sequere me. Praecedere me vis, consilium mihi dare vis: melius est ut consilium meum sequaris. Hoc est *,redi retro, redi post me*⁴. Antecedentem compescit, ut retro redeat, et appellat Satanam, quia vult praecedere domi-

4,15 cf. *Apoc.* 20,2sq.; *Verg. Aen.* 1,295? 17 *Ps.* 111,10 43 cf. *Matth.* 16. 18 47 *Matth.* 16,22 48 *Matth.* 16,17 51 *Matth.* 16,23

55 non om. G, cc 66 revereantur ... 4,1 avertantur *distinxi*; revereantur; aliquando in ... sua. Avertantur cc 4,5 persecutionis γ, cc; *probat Alexanderson* | †sequentia *desperatum*; sequentiam P₁₅; sequere sequentia M α C (pc.) S δ ε T; seque sequentia *add.* β; a sequentibus *proposuit Alexanderson, fort. legendum* (ordinemque) sequentia *vel sim.*; *sive delendum* 36 praecedit ... 37 Christum¹ *distinxi*; praecedit reprehendens Christum; veluti antecedit Christum cc 45 supra γ, cc 48 esto tibi *tr.* C, cc

num. Paulo ante *beatus*, modo *Satanas*. Unde paulo ante *beatus*? *Quia non tibi inquit revelavit caro et sanguis, sed pater meus qui in caelis est.* Unde modo *Satanas*? *Quia non sapis inquit quae dei sunt, sed quae sunt hominum.* Qui ergo volumus recte celebrare natalicia martyrum, desideremus imitationem martyrum, ne velimus praecedere martyres et melioris consilii nobis videri esse, quia evitamus passiones pro iustitia et pro fide, quas illi non evitarunt.

Ergo illi qui cogitant mala et in luxuria nutriunt corda sua, AVERTANTUR RETRORSUM ET ERUBESCANT, audiant ab apostolo postea dicente: *Quem autem fructum habuistis aliquando in quibus nunc erubescitis?*, (5.) — quid sequitur? — AVERTANTUR STATIM ERUBESCENTES QUI DICUNT MIHI ‚EUGE EUGE‘. Duo sunt genera persecutorum: vituperantium et adulantium. Plus persequitur lingua adulatoris quam manus interfectoris. Nam et ipsam caminum dixit Scriptura: certe cum de persecutione loqueretur Scriptura, dixit: *Tamquam aurum in fornace probavit illos* — de martyribus interfectis — et sicut holocausta hostiam accepit illos. Audi quia et lingua adulantium talis est: *Probatio inquit argenti et auri ignis; vir autem probatur per os laudantium eum.* Ignis ille, ignis et iste: de utroque te salvum oportet exire. Fregit te reprehensor: fractus es in fornace. Tamquam vas fictile formavit te verbum; et venit temptatio tribulationis: illud quod formatum est oportet ut coquatur; si bene formatum est, accedit ignis ut firmet. Unde ille dicebat in passione: *Aruit sicut testa virtus mea.* Passio quippe et caminus tribulationis fecerat fortiolem. Rursus si lauderis ab adulantibus et adsentantibus et adnueris eis, veluti emens oleum, non tecum portans sicut

quinque virgines sapientes, erit caminus fracturae tuae etiam os laudantium te. Sed sine his non possumus: necesse est ut et intremus in haec et exeamus inde, intremus in vituperationem aliquam malorum et improborum, intremus et in adsentationem aliquam adulatorum. Sed exire inde opus est: rogemus eum de quo dictum est: *Custodiat dominus introitum tuum et exitum tuum*, ut intrans integer, sic exeas integer. Ait enim et apostolus: *Fidelis est deus, qui non vos sinat temptari supra quam potestis*: ecce habes ingressum. Non dixit: ‚Non temptemini‘; qui enim non temptatur non probatur, et qui non probatur non proficit. Quid ergo optavit? *Fidelis deus, qui non vos sinat temptari supra quam potestis* — audisti ingressum; audi et exitum: *sed faciet cum temptatione etiam exitum, ut possitis tolerare.*

Ergo et illi AVERTANTUR STATIM ERUBESCENTES QUI DICUNT MIHI ‚EUGE EUGE‘. Quare enim me laudant? Laudent deum! Quis enim ego sum, ut lauder in me? aut quid ego feci? Quid habeo quod non accepi? *Si accepisti inquit, quid gloriaris quasi non acceperis?* AVERTANTUR ergo statim et erubescant QUI DICUNT MIHI ‚EUGE EUGE‘. Tali oleo pingue factum est caput haereticorum, cum dicunt: ‚Ego sum, ego sum‘, et dicitur illis: ‚Tu domine‘. Acceperunt ‚EUGE EUGE‘, secuti sunt ‚EUGE EUGE‘, facti sunt duces caeci caecorum sequentium. Apertissimis verbis Donato dicuntur ista cantata: ‚EUGE EUGE, dux bone, dux praeclare!‘; et non dixit ille: AVERTANTUR STATIM ET ERUBESCANT QUI DICUNT MIHI ‚EUGE EUGE‘, nec eos corrigere voluit, ut Christo dicerent: ‚Dux bone, dux praeclare!‘ At vero apostolus reformidans ‚EUGE‘ hominum, ut vere laudaretur in Christo,

60 *Matth. 16,23* 70 *Rom. 6,21* 5,6 *cf. Prov. 17,3* 8 *Sap. 3,6* 11 *Prov. 17,21* 19 *Ps. 21,16* 23 *cf. Matth. 25,1-12* 31 *Ps. 120,8* 33 *I Cor. 10,13* 46 *cf. I Cor. 4,7* 49 *cf. Ps. 140,5* 50 ego¹...ego] *cf. Marc. 13,6; Luc. 21,8* 52 *cf. Matth. 15,14*

5,10 holocausti P₂ β G ε T, cc; holocaustum γ 14 fregit ... 15 formavit *distinxi*; fregit ...reprehensor, fractus es in fornace tamquam vas fictile. Formavit cc 24 insipientes V₁ P₂ β γ δ ε T, cc 26 possumus] *fort. addendum esse* 48 et erubescant] erubescentes T, cc

noluit se laudari pro Christo, dicentibusque quibusdam ‚Ego sum Pauli‘ respondit in libertate domini: Numquid Paulus crucifixus est pro vobis? aut in nomine Pauli baptizati estis? Ergo dicant martyres in persecutione etiam adulantium: AVERTANTUR STATIM ERUBESCENTES QUI DICUNT MIHI ‚EUGE EUGE‘. (6.) Et quid fit cum illi avertuntur et erubescunt omnes, sive qui quaerunt animam meam, sive qui cogitant mihi mala, sive qui perversa et simulata benevolentia lingua volunt emollire quod feriant? 5 cum fuerint et ipsi aversi et confusi, quid fiet? EXSULTENT ET IUCUNDENTUR IN TE, non in me, non in illo aut in illo, sed in quo facti sunt lux qui fuerunt tenebrae. EXSULTENT ET IUCUNDENTUR IN TE OMNES QUI QUAERUNT TE. Aliud est quaerere deum, aliud quaerere hominem: iucudentur QUI QUAERUNT TE. Non iucundabuntur ergo qui quaerunt te, quos prior quaesisti antequam quaerent te? Nondum quaerebat ovis illa pastorem, aberraverat a grege; et descendit ad eam, quaesivit eam, reportavit in umeris suis: contemnet te iam quaerentem se? Iam ergo quaeris eum, qui prior quaesivit te: fac quod ait: *Quae sunt oves meae, vocem meam audiunt et sequuntur me.* Si ergo quaeris eum qui quaesivit te, et ovis facta es eius et audis vocem pastoris tui et sequeris eum, vide quid tibi de se ostendit, quid de corpore suo, ne in ipso errares, ne in ecclesia errares, ne quis tibi diceret ‚Christus est‘, qui non est Christus, aut ‚ecclesia‘, quae non est ecclesia. Multi enim dixerunt carnem non habuisse Christum et non in corpore suo resurrexisse Christum: noli sequi voces eorum! Audi vocem ipsius pastoris, qui

indutus est carne, ut quaereret perditam carnem. Resurrexit et ait: *Palpate et videte, quia spiritus ossa et carnem non habet, sicut me videtis habere.* Ostendit se tibi: vocem eius sequere. Ostendit et ecclesiam, ne quis te fallat nomine ecclesiae: *Oportebat inquit Christum pati et resurgere a mortuis tertia die, et praedicari in nomine eius paenitentiam et remissionem peccatorum per omnes gentes incipientibus ab Ierusalem.* Habes vocem pastoris tui: noli sequi vocem latronum et furum! 〈Vocem latronum et furum〉 cavebis, si vocem pastoris fueris secutus. Unde autem sequeris? Si nec cuiquam hominum dixeris quasi eius merito ‚EUGE EUGE‘, nec cum gratulatione audieris, ne oleo peccatoris pinguescat caput tuum. 45

EXSULTENT ET IUCUNDENTUR IN TE, OMNES QUI QUAERUNT TE, ET DICANT — quid dicant qui exsultant? SEMPER MAGNIFICETUR DOMINUS. Dicant hoc omnes qui exsultant et quaerunt te — quid? SEMPER MAGNIFICETUR DOMINUS — QUI DILIGUNT SALUTARE TUUM. Non tantum MAGNIFICETUR DOMINUS, sed etiam SEMPER. Ecce errabas et aversus ab eo eras; vocavit te: MAGNIFICETUR DOMINUS. Ecce inspiravit tibi confessionem peccatorum; confessus es, dedit veniam: MAGNIFICETUR DOMINUS. Iam coepisti iuste vivere; iam puto quasi iustum est ut et tu magnificeris. Etenim cum te vocaret errantem, magnificandus erat dominus; cum tibi confitenti peccata dimitteret, magnificandus erat dominus; modo iam audiens verba eius coepisti proficere, iustificatus es, pervenisti ad quandam virtutis excellentiam: dignum est ut et tu aliquando magnificeris! DICANT: SEM-

62 I Cor. 1,12sq. 6,8 cf. Eph. 5,8 14 cf. Luc. 15,4sq. 19 Ioh. 10,3 31 Luc. 24,39 35 Luc. 24,46sq.

6,8 aut ... illo om. cc 13 te P₁₅; non te F₄; se cett., cc 14 te] *signum interrogationis posui* 17 iam] o ovis P₆, cc; add. sl. S 18 se] qui prior quaesivit contemnentem se et non quaerentem se add. T, cc (cf. 19) | quaerere eum incipe cc 19 te] et reportavit in umeris suis add. S (sl.), cc; et reportavit in umeris suis contemnet te iam quaerentes etiam ergo quaeris eum qui prior quaesivit te add. P₂ 21 qui] prior add. cc 26 ecclesia¹ ecclesia] est add. cc 32 carnem et ossa tr. β C δ ε T, cc 40 latronum¹] alienorum P₂ β δ ε T, cc | furum¹] furem P₂ β S P₁₅ δ ε T, cc | vocem latronum et furum addidi 41 non cavebis P₂; non timebis β δ ε T, cc 50 te ... 51 qui *distinxi*; te. Quid? Semper ... Dominus, qui cc 60 dimisit γ, cc

PER MAGNIFICETUR DOMINUS. Peccator es: 65
MAGNIFICETUR ut vocet; confiteris: MAGNIFI-
CETUR ut ignoscat; iam iuste vivis: MAGNIFI-
CETUR ut regat; perseveras usque in finem: MAG-
NIFICETUR ut glorificet. SEMPER ergo MAGNIFI-
CETUR DOMINUS. Hoc dicant iusti, hoc dicant 70
qui quaerunt eum: quisquis hoc non dicit, non
quaerit eum.

Ecce MAGNIFICETUR DOMINUS: EXSULTENT
ET IUCUDENTUR OMNES QUI QUAERUNT
eum ET DICANT: SEMPER MAGNIFICETUR DOMI- 75
NUS, QUI DILIGUNT SALUTARE eius. Ab illo est
enim illis salus, non a se. Salutare domini dei
nostri salvator noster dominus Iesus Christus:
quisquis diligit salvatorem, confitetur se sana-
tum; quisquis se confitetur sanatum, fuisse con- 80
fitetur aegrotum. DICANT ergo: SEMPER MAGNI-
FICETUR DOMINUS, QUI DILIGUNT SALUTARE
TUUM, non salutare suum, quasi ipsi se salvent;
non quasi salutare hominis, tamquam ab illo
salventur. *Nolite inquit fidere in principes et in 85*
filios hominum, quibus non est salus. Quare hoc?
Domini est salus, et super populum tuum bene-
dictio tua. Ergo SEMPER MAGNIFICETUR DOMI-
NUS. Qui hoc dicunt? QUI DILIGUNT SALUTARE
TUUM. (7.) Ecce MAGNIFICETUR DOMINUS:
numquam tu, nusquam tu! In illo aliquid, in me
nihil: si autem in illo quidquid ego, ille, non
v. 6 ego. Tu ergo quid? EGO VERO EGENUS ET PAU-
PER. Ille dives, ille abundans, ille nullius indi- 5
gens. Ecce lumen meum, ecce unde illuminor,
quoniam clamo: *Tu illuminabis lucernam meam,*
domine; deus meus, illuminabis tenebras meas.
Dominus solvit compeditos, dominus erigit elisos,
dominus sapientes facit caecos, dominus custodit 10
proselytos. Quid ergo tu? EGO VERO EGENUS ET
PAUPER. Ego tamquam pupillus, anima mea

tamquam vidua destituta et desolata. Auxilium
quaero, semper infirmitatem meam confiteor:
EGO VERO EGENUS ET PAUPER. Donata sunt 15
mihi peccata; iam coepi sequi praecepta dei;
adhuc tamen EGENUS ET PAUPER. Unde adhuc
EGENUS ET PAUPER? Quia *video aliam legem in*
membris meis repugnantem legi mentis meae.
Unde EGENUS ET PAUPER? Quia *beati qui esuri-* 20
unt et sitiunt iustitiam. Adhuc esurio, adhuc
sitis: saturitas mea dilata est, non ablata. EGO
VERO EGENUS ET PAUPER: DEUS ADIUVA ME!
— unde coepit: DEUS IN ADIUTORIUM MEUM
INTENDE. DEUS ADIUVA ME: rectissime et Laza- 25
rus ‚adiutus‘ interpretari dicitur, ille EGENUS ET
PAUPER qui ablatum est in sinum Abrahae et
gerit typum ecclesiae dei, quae semper confiteri
debet adiutorio sibi opus esse. Hoc est verum,
hoc est pium: *Dixi domino: deus meus es tu —* 30
quare? — quoniam bonorum meorum non eges.
Ille non eget nostri, nos egemus ipsius: ideo
verus dominus. Nam tu non valde verus domi-
nus servi tui: ambo homines, ambo egentes deo.
Si autem putas egere tui servum tuum ut des 35
panem, eges et tu servi tui, ut adiuvet labores
tuos: uterque vestrum altero vestrum indiget.
Itaque nullus vestrum vere dominus, et nullus
vestrum vere servus. Audi verum dominum,
cuius verus es servus: *Dixi domino: deus meus es* 40
tu — quare? quare tu dominus? — quoniam
bonorum meorum non eges. Quid autem tu? EGO
VERO EGENUS ET PAUPER. Ecce EGENUS ET
PAUPER: pascat deus, sublevet deus, adiuvet
deus! DEUS inquit ADIUVA ME: (8.) ADIUTOR ET
ERUTOR MEUS ES TU, DOMINE; NE TARDAVE-
RIS! Tu adiutor et erutor: indigeo auxilio, adiu-
va; implicatus sum, erue! Nemo enim eruet de
implicationibus nisi tu. Circumstant nos nexus 5

68 cf. *Matth.* 10,22 85 *Ps.* 145,2sq. 87 *Ps.* 3,9 7,7 *Ps.* 17,29 9 *Ps.* 145,7-9 18 *Rom.* 7,23 20 *Matth.* 5,6
25 cf. *Luc.* 16,22 30 *Ps.* 15,2

78 dominus noster *tr.* γ, cc 80 fuisse] se add. β, cc 83 se ipsi *tr.* α T, cc; in sese V₁ 85 confidere P₂ β K S P₁₅
δ ε ζ, cc (*iuxta Vulg.*) 86 quibus] in *praem.* F β K (*pc.*) T, cc (*concordante Vulgatae editione Sixto-Clementina*)
7,2 tu²] *signum interrogationis pos.* cc 4 pauper] per e₁ (*ac.*); sum add. S (*sl.*) P₆ cc 41 quare¹] **om.* V₁ P₂ f₃ δ ε
T, cc

diversarum curarum hinc atque inde, dilaniamur quasi spinis et saepibus. Ambulamus angustam viam, fortasse haesimus in saepibus. Dicamus deo: ‚Tu es ERUTOR MEUS‘; qui ostendit angustam viam, fecit ut sequeremur. Haec 10 vox perseveret in nobis, fratres! Quantumcumque hic vixerimus, quantumcumque hic profecerimus, nemo dicat: ‚Sufficit mihi; iustus sum.‘ Qui dixerit, remansit in via, non novit pervenire. Ubi dixerit ‚Sufficit‘, ibi haesit. Adtende 15 apostolum, cui non sufficit; vide quomodo se vult adiuvari donec perveniat: *Fratres inquit, ego me non arbitror adprehendisse* — ne illi sibi viderentur adprehendisse, quibus rursus dicit: *Qui se putat aliquid scire, nondum scit quemadmodum 20 oportet scire*. Quid ergo ait? *Fratres, ego me non arbitror adprehendisse*. Supra dixerat: *Non quia iam acceperim aut iam perfectus sim*, et ibi sequitur: *Fratres, ego me non arbitror adprehendisse*. Si nondum accepit, EGENUS ET PAUPER est; si 25 nondum est perfectus, EGENUS ET PAUPER est. Bene dicit: ‚Domine adiuva me!‘ — ‚Sed intellegit aliquid, et excelsius intellegit.‘ Vide tamen quid dicat: *Ei autem qui potest super omnia facere superabundantius quam petimus et intellegimus*. 30 Vide ergo quia nondum pervenit, nondum adprehendit. Quid ergo? *Fratres ait, ego me non arbitror adprehendisse; unum autem, quae retro oblitus, in ea quae ante sunt extentus, secundum intentionem sequor ad palmam supernae vocatio-* 35 *nis*. Ille ergo currit, tu haesisti? Ille dicit nondum se perfectum, et tu iam de perfectione gloriaris? Confundantur qui tibi dicunt ‚EUGE EUGE!‘ Confundaris inter illos et tu, quia tu tibi dicis ‚EUGE EUGE!‘ Qui enim seipsum laudat, 40 sibi dicit ‚EUGE EUGE‘, qui ab aliis laudatur et

consentit, non portat oleum secum. Deficiunt faces: clausurus est ille ianuam.

(9.) Hoc ergo nos docuit psalmus iste breviter, carissimi, ex admonitione sollemnitatis martyrum, ut intellegamus quia martyres tribulationem hic passi sunt corporalem, nos in quantacumque pace simus, necesse est patiamur 5 tribulationem spiritalem, et necesse est ut inter scandala et zizania et paleam gemat ecclesia [et] illa massa, donec messis veniat, donec ventilabrum, donec veniat ultima ventilatio et separetur palea a frumento, donec ad horreum redigatur. 10 Quod donec fiat, clamemus: EGO VERO EGENUS ET PAUPER SUM, DEUS MEUS ADIUVAME! ADIUTOR MEUS ES TU DOMINE, NE TARDAVERIS! Quid est NE TARDAVERIS? quia multi dicunt: ‚Longum est ut veniat Christus!‘ Quid 15 ergo? quia dicimus NE TARDAVERIS, venturus est antequam statuit venire? Quid sibi vult hoc votum NE TARDAVERIS? Ne mihi tardius videatur quod venturus es. Tibi enim longum videtur, non deo longum videtur, cui mille anni dies 20 unus est vel tres horae vigiliae. Sed tu si non habueris tolerantiam, tardum tibi erit; et cum tibi tardum erit, deflecteris ab eo et eris similis illis, qui in eremo fatigati sunt et festinaverunt a deo petere delicias, quas illis in patria reserva- 25 bat, et cum non darentur deliciae in itinere, quibus forte corrumperentur, murmuraverunt adversus deum et redierunt corde in Aegyptum: unde corpore fuerant separati, corde redierunt. Noli ergo tu sic, noli sic! Time verbum domini 30 dicentis: *Mementote uxoris Lot!* Et ipsa in via, iam liberata de Sodomis, retro respexit; ubi respexit, ibi remansit. Facta est statua salis, ut condat te: exemplo enim tibi data est, ut tu cor

6 cf. Prov. 15,19 10 cf. Matth. 7,14 17 Phil. 3,13 19 I Cor. 8,2 22 Phil. 3,12 29 Eph. 3,20 32 Phil. 3,13sq. 9,7 cf. Matth. 13,30; 3,12 20 cf. Ps. 89,4 24 cf. Exod. 16 28 cf. Act. 7,39 31 Luc. 17,32 | cf. Gen. 19,26

6 curarum ... dilaniamur *distinxi*; curarum; hinc ... dilaniamur cc 26 perfectus est tr. cc 27 domine] deus cc 32 *ait fratres tr. P₂ β C (pc.) δ ε T, cc 9,3 quia] *fort. addendum* ut 7 et³ *delevi*; in β 9 et] ut M S P₁₅ δ, cc 12 meus om. F₃ P₁₅ δ ε T, cc

habeas, non remaneas fatuus in via. Adtende 35
remanentem, et transi; adtende respicientem
retro, et tu in anteriora extentus esto sicut Paulus.
Quid est non respicere retro? *Quae retro oblitus*
inquit. Ideo sequeris vocatus ad supernam

palmam, de qua postea glorieris, quia idem apostolus
dicit: *Superest mihi corona iustitiae, quam mihi reddet dominus in illo die iustus iudex.* 40

---

35 cf. *Matth. 5,13* 41 *II Tim. 4,8*